גמ' אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' יהודה בן בבא ואמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל לא הותרו פסי ביראות אלא לבאר מים חיים בלבד וצריכא דאי אשמעינן הלכה כר' יהודה בן בבא הוה אמינא דרבים ואפילו מכונסין והאי דקתני באר הרבים לאפוקי מדר' עקיבא קא משמע לן דלא הותרו פסי ביראות אלא לבאר מים חיים ואי אשמעינן באר מים חיים הוה אמינא לא שנא דרבים ולא שנא דיחיד קא משמע לן הלכה כרבי יהודה בן בבא: **מתני'** ועוד אמר ר' יהודה בן בבא הגינה והקרפף שהן שבעים אמה ושיריים על ע' אמה ושיריים המוקפות גדר גבוה עשרה טפחים מטלטלין בתוכה ובלבד שיהא בה שומירה או בית דירה או שתהא סמוכה לעיר ר' יהודה אומר אפילו אין בה אלא בור ושיח ומערה מטלטלין בתוכה *רבי עקיבא אומר אפילו אין בה אחת מכל אלו מטלטלין בתוכה ובלבד שיהא בה שבעים אמה ושיריים על שבעים אמה ושיריים רבי אליעזר אומר אם היתה ארכה יתר על רחבה אפי' אמה אחת אין מטלטלין בתוכה רבי יוסי אומר אפילו ארכה פי שנים ברחבה מטלטלין בתוכה אמר רבי אלעאי שמעתי מרבי [א]אלעזר ואפילו היא כבית כור וכן שמעתי ממנו אנשי חצר ששכח אחד מהן ולא עירב ביתו אסור מלהכניס ולהוציא לו אבל להם מותר [ב]וכן שמעתי ממנו שיוצאין [ג]בערקבלין בפסח וחזרתי על כל תלמידיו [ד]ובקשתי לי חבר ולא מצאתי: **גמ'** מאי תנא דקתני ועוד אילימא משום דתנא ליה חדא לחומרא וקתני אחריתי משום הכי קתני ועוד והא רבי יהודה דתנא ליה חדא לחומרא קתני אחריתי ולא קתני ועוד התם אפסקוה רבנן הכא לא אפסקוה רבנן וכל היכא דאפסקוה רבנן לא קתני ועוד והא רבי אליעזר דסוכה דאפסקוה רבנן וקתני [ה]ועוד התם במילתיה הוא דאפסקוה הכא במילתא אחריתי אפסקוה: רבי עקיבא אומר אפילו אין בה אחד מכל אלו מטלטלין בתוכה:

רבי

גמ' הוה אמינא דרבים אפי' מכונסין. שרי ר"י בן בבא והאי דקאמר באר הרבים משום ר' עקיבא דאמר באר היחיד שרי ואתא איהו למימר אע"ג דמים חיים נינהו דרבים אין דיחיד לא והכי קאמר אין עושין פסין אפילו לבאר אלא של רבים: **מתני' שומירה.** סוכת שומרין. ואע"ג דהוקף לדירה בית סאתים הוא דשרי טפי לא: **סמוכה לעיר.** דהואיל וקרובה לביתו דעתו להשתמש בה תמיד וכהוקף לדירה דמי: **ובלבד שתהא שבעים אמה ושיריים על ע' אמה ושיריים.** ולא יותר. ובגמרא [ע"ב] פריך תנא קמא נמי הכי קאמר: **אם היה ארכה יותר על רחבה אפילו אמה אחת.** אע"ג דמיעט רחבה והוסיף בארכה ואין בכולה אלא בית סאתים אין מטלטלין דמרובע הוא דשרו רבנן היכא דלא הוקף לדירה: **אנשי חצר ששכח כו'.** ולמחר ביטל רשותו לחבריו (א) שהיא אוסרת עליהן מלהוציא מבתיהן לחצר: **ביתו אסור להכניס ולהוציא.** לחצר לצרכו: **אבל להן מותר.** להביא כלי בתיהן לביתו דרך חצר: **בערקבלין.** שם מרור: **ובקשתי לי חבר.** לשלשה דברים הללו אם שמען מפיו ולא מצאתי. ובגמרא(ז) מפרש דגבי גינה וקרפף לא שרו יותר מבית סאתים וגבי אנשי חצר סברי דאף להם אסור ביתו אבל מבתיהן לחצר מותר ובגמ' [כו:] מפרש פלוגתייהו ובערקבלין סברי דלאו מרור הוא: **גמ' מאי תנא.** רבי יהודה בן בבא בגינה וקרפף דלעיל: **דקאמר ועוד.** דמשמע דאמר לעיל בה חומרא אחריתי: **אילימא משום דאמר חדא לחומרא.** גבי פסין דאמר [כב:] דאין עושין אותן אלא לבאר הרבים והשתא קאמר חומרא אחריתי דאע"ג דהוקף לדירה לא שרי טפי מבית סאתים: **והא רבי יהודה בר אלעאי דתנא.** לעיל(ח) חדא לחומרא דאמר עד בית סאתים אין טפי לא והדר תנא אחריתי(ט) ישלקנה לצדדין ולא תנא ועוד משום דלאו בחדא מלתא היא דרישא איירי במדת היקף וסיפא איירי בביטול מחילות: **אפסקוה רבנן.** דקא תני אמרו לו לא אמרו בית סאתים אלא לגינה כו': **וכל היכא דאפסקוה רבנן לא הוה תני בה ועוד.** אי שייך למימר בה כגון היכא דרישא וסיפא בחדא מילתא: **והא ר' אליעזר דסוכה.** דתנן (במסכת סוכה ד' כז.) ר' אליעזר אומר י"ד סעודות חייב אדם לאכול בסוכה וחכמים אומרים אין לדבר קצבה ועוד אמר ר' אליעזר מי שלא אכל לילי יו"ט הראשון ישלים לילי יום טוב האחרון אלמא משום דרישא וסיפא בסעודה דסוכה ובחשבונן איירי תנא ועוד אע"ג דאפסקוה ושמע מינה האי דלא תנא בדרבי יהודה ועוד משום דלא דמי הוא ובדרבי יהודה בן בבא למה לי דתני ליה: **התם.** גבי סוכה במלתיה אפסקוה לא אהדרו ליה רבנן אלא בסעודות אבל רבי יהודה דמתני' לא איירי אלא בפסי ביראות בית סאתים ואהדרו רבנן בגינה וקרפף ודיר וסהר ולעולם טעמיה משום הפסקה ולר' יהודה בן בבא דלא אפסקיה תנא ועוד:

והא דנקט באר הרבים לאפוקי מר' עקיבא. וא"ת א"כ הוה ליה למימר בור הרבים וע"כ באר היחיד לא דא"כ היינו רבי עקיבא וי"ל דאורחא דמלתא למיתני מעיין שממעט דהיינו באר היחיד אי נמי הא דקאמר דרבים אפילו מכונסין לאו אר"י בן בבא קאי אלא אשמואל:

לא שנא דרבים ולא שנא כו'. יכול להיות דהוי כר' יהודה בן בבא והא דנקט ר' יהודה בן בבא באר הרבים היינו לאפוקי בור הרבים: **שהוא** ע' אמה ושיריים. וא"ת ונילף מהר הבית ועזרת נשים שהיה קל"ה אמה ועזרת ישראל היה קפ"ז וי"ל דכל מילי דשבת ממשכן גמרינן להו אי נמי העזרות אסיפי מוקפין לדירה שהיו שומרים בה כל הלילה:

ובלבד שיהא בה שומירה. נראה לפרש דפחות מע' אמה נמי צריך שומירה או בית דירה וביתר מבית סאתים לא סגי בשומירה ובית דירה אלא פתח ולבסוף הוקף הקרפף לצורך הבית אבל אין לומר דבשבעים אמה דוקא צריך שומירה אבל בפחות א"צ כלום וביתר אין סגי בשומירה דאין סברא שיהא ג' חלוקים בג' משהויין והא נמי אין לומר דביתר מע' נמי סגי בשומירה ולא אתא למימר אלא דבציר משבעים אמה ושיריים לא צריך כלל דאם כן במאי פליג ר' עקיבא לפירוש ר"ח דפירש דר' יהודה בן בבא איירי בדבר מועט ור' עקיבא לא איירי דלתרוייהו בע' אמה ושיריים ודבר מועט צריך שומירה ובפחות מכאן לא צריך ואפי' לפי' רש"י דפי' היינו תנא קמא דאמרו לו לר' יהודה מ"מ גם לפי' נראה דרבי יהודה בן בבא נמי אית ליה דבר מועט כמו תנא קמא דמשום הכי איצטריך לרבי עקיבא לחזור ולשנות ובלבד שיהא בה ע' אמה כו' ועוד אי ביתר מבית סאתים נמי איירי ר"י בן בבא א"כ היכי קאמר ר"י אפילו אין בה אלא בור ושיח ומערה משמע דלר"י נמי אין חילוק בין סאתים ליתר ורבי יהודה גופיה קאמר לעיל גבי פסין עד בית סאתים ועוד לר"ת דפי' היינו תנא קמא היינו ר"י בן בבא כלומר ואמאי הולכך לשנות ובלבד כו' כיון דקאי ארבי יהודה בן בבא והא איצטריך דלא נימא דשרי אפילו ביתר מבית סאתים כיון דר' יהודה בן בבא איירי ביתר מבית סאתים לכך נראה כדפרישית ומה שפירש רש"י אפילו בהוקף לדירה לא שרי רבי יהודה בן בבא ביתר מבית סאתים אין נראה אלא בפתח ולבסוף הוקף מהני אפי' ביתר מבית סאתים דהא שרו רבנן לעיל בדיר וסהר ומוקצה אפי' בי' כורים וכמה חצירות ומבואות שהיו בירושלים יתרות על בית סאתים וכי יאסור ר' יהודה בן בבא בכולם לטלטל ודווקא (י)בשומירה הוא דקאמר דלא מהני ביתר מבית סאתים אבל פתח ולבסוף הוקף מהני אפי' יותר ולרש"י שמא יש לחלק דבדיר וסהר ומוקצה ותנא לפי שתשמישתן רב (ג) יותר אפי' י' כורין אבל קרפף אפי' פתח ולבסוף הוקף לא מהני ביתר מבית סאתים:

אילימא משום (ג) דתני חדא לחומרא. פירוש דשייך (כ)למיתני ועוד אע"ג דלא הוו תרוייהו מענין א' וכ"ש היכא דהוו תרוייהו מענין א' אף על גב דלא הוו תרוייהו לחומרא כמו בסוכה (דף כז.) ובפרק רביעי דמגילה (דף כח.) (ל) כדפ"ה: **הכא** במלתא אחריתי אפסקוה. תימה דבפרק המביא כדי יין (ביצה דף לג. ושם) קתני ועוד ואע"ג דאפסיק במילתא אחריתי דקתני ר' אליעזר אומר נוטל אדם קיסם משלפניו [לחצוץ בו שיניו] ומגבב מן החצר ומדליק וחכ"א מגבב משלפניו ומדליק וקתני בתר הכי אין מוציאין את האור לא מן העצים כו' ומפסיק בבא שלימה וקתני בתר הכי ועוד א"ר אליעזר עומד אדם על המוקצה כו' ומיהו רש"י מהפך שם המשנה והגמ' אך לר"ת שאומר שאין צריך להפך למילתא דאור קא מסיים ואזיל קשה וי"ל דהתם הוו תרי קולי ושייך למיתני ועוד אע"ג דאפסיק במילתא אחריתי דכח דהיתירא עדיף:

רבי

עין משפט נר מצוה

כו א [טוש"ע א"ח סי' שמח סעיף א]:
כו ב [טוש"ע שם]:

* * *

רב ניסים גאון

והא גבי ר' אליעזר דסוכה דאפסקוה רבנן וקאמר ועוד. זהו שאמר ר' אליעזר במסכת סוכה בפרק הישן תחת המטה ר' אליעזר אומר ארבע עשרה סעודות חייב אדם לוכל בסוכה אחת ביום ואחת בלילה. וחכמים אומרים אין לדבר קצבה חוץ מלילי יום טוב הראשון בלבד. ועוד אמר רבי אליעזר מי שלא אכל כו'.

* * *

רבינו חננאל

אמר רב יוסף אמר רב יהוד' אמר שמואל הלכה כר' יהוד' בן בבא. ועוד אמר לא הותרו פסי ביראות אלא לבאר הרבים בלבד. וצריכי דאי אשמעינן הלכה כר' יהוד' בן בבא הוה אמינא דרב[ים] אפילו מכונסין ואפילו מלוחין, ולאפוקי מדר' עקיב' דאמר אחד בור הרבים ואחד בור היחיד עושין להן פסין. קמ"ל לא הותרו פסי ביראות אלא לבאר מים חיים בלבד. ואי אשמעינן שמואל באר מים חיים, הוה אמינא לא שנא דרבים ולא שנא דיחיד וכר' עקיב', קמ"ל הלכה כר' יהוד' בן בבא. מתני' ועוד א"ר יהוד' בן בבא הגינה והקרפף כו'. מאי תנא דקתני ועוד. וכי תימא איידי דתנא רבי יהוד' בן בבא אומר אין עושין פסין אלא לבאר הרבים דהוא לחומרא משום הכי קתני ועוד דהיא לחומרא. והא ר' יהוד' דתנא אין עושין פסין אלא עד בית סאתים דהיא לחומרא, והדר קתני אם היתה דרך הרבים מפסקתה יסלקנה לצדדין דהיא נמי לחומרא, ולא קתני ועוד. ופרקינן התם גבי ר' יהוד' אפסקוה רבנן, דקתני אמרו לו לא אם אמרו בית סאתים [וכו'] אבל גבי ר' יהוד' בן בבא לא אפסקוה לפיכך קתני ועוד. ואקשינן וכל היכא דאפסקוה לא קתני ועוד, והא ר' אליעזר דסוכה בפרק הישן בסוכה תחת המטה דקאמר ר' אליעזר אומר ארבעה עשרה סעודות חייב אדם לוכל בסוכה ואפסקוה רבנן, דקתני וחכמים [אומרים] אין לדבר קיצבה. וקתני ועוד אמר ר' אליעזר מי שלא אכל לילי יום טוב הראשון ישלים. ופרקינן התם במלתיה אפסקוה, דקתני וחכ"א אין לדבר קיצבה חוץ מלילי יום טוב הראשון, כלומר כאילו לא אפסקוה, אבל הכא הוא קאמר לעיין פסין והן אמרו לו גינה וקרפיף, וכיון דאפסקוה במילתא אחריתי לפיכך לא קתני ועוד.

מסורת הש"ס

א) [נ"ל אליעזר וכ"ה בגמ' לקמן וככל הספרים], ב) פסחים לט. ע"ש, ג) [במשנה שבמשניות אי' עקרבנין ופי' הרמב"ם וכן הרב מברטנורה שהוא ירק שעלין שלו דומות לעקרב ונקראת הערוך ערקבלין ובפסחים איתא עקרבלין], ד) [עי' תוס' לקמן כו: ד"ה ולא מצאתי כו'], ה) [סוכה כז.], ו) [עי' רש"ס], ז) [ע"ב], ח) דף יח., ט) [לעיל כב.], י) [בשומירה ובית דירה דהוי דירה גרועה הוא דקאמר כצ"ל רש"ל מתוס' שנ"ו], כ) למיתני ועוד אע"ג דלא הוי מענין אחד אבל הא פשיטא לי דשייך למיתני ועוד היכא דהוי תרווייהו כו' (רש"ל), ל) [וע"ש תוס' ד"ה ועוד].

* * *

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אנשי חצר וכו' רשותו לחבירו שהיתה אוסרת:
(ב) תוס' ד"ה ובלבד כו' מותר אפי' י' כורין כו':
(ג) תוס' ד"ה אילימא משום וכו' אבל דיבור זה נדפס כאן הלשון גליון ולרש"י שמא יש לחלק דבדיר וסהר ומוקצה ותנא לפי שתשמישתה מותר אפי' עשר כורים אבל קרפף אפי' פתח ולבסוף הוקף לא מהני ביתר מבית סאתים:

* * *

מוסף רש"י

וחזרתי על כל תלמידיו. של ר' אליעזר. ובקשתי לי חבר. לסייעני ששמע דבר זה מפיו (פסחים לט.).

שייך לקמן ע"ב **קרפף** שהוא יותר מבית סאתים שהוקף לדירה. סאתים הוא שיעור חצר המשכן ונתנוהו חכמים שיעור לכל היקף שלא הוקף לדור בתוכו או להשתמש מן הבית לתוכו, כגון קרפף שבבקעה, אבל המוקף לדירה, אפילו בית עשרה כורין, מטלטלין בו, וקאמר הכא יותר מבית סאתים שהוקף לדירה הוא מותר לטלטל בכולו (ב"ב כד:). **נזרע רובו.** נטעו זורעים שם דירה ממנו והרי הוא כגינה שאין היקפה לדירה, הואיל ויתר מבית סאתים הוא אין מטלטלין בו עוד (שם). **נטע רובו.** כאילנות, אין האילנות מבטלין תורת דירתו ממנו והרי הוא כחצר שלפני הבתים שהקיפוה לדירה ומותר (שם). **ואחד קרפיפות.** שאינן יותר מבית סאתים (לקמן פט.) אם של בית סאתים הוא מטלטל בכולו, ואם יותר ולא הוקף לדירה קרי ליה רשות אחת לגבי חברו או לגבי חצר לטלטל ד' אמות בזה וד' אמות בזה, להוציא ולהכניס מזה לזה (שבת קל:). **רשות אחת הן.** לטלטל כלים ששבתו בגג זה לגג חברו (לקמן עד.) הואיל וכולם אין תשמישן מיוחד ותדיר, רשות אחת הן ומטלטלין מזה לזה, אפילו מחצר של רבים לחצר רבים בלא עירוב, ולית ליה לר"ש עירוב חצרות אלא משום היתר כלי הבית (לקמן פט.) ולא אמרינן כשם שדירתן חלוקין למטה כך חלוקין למעלה, וכלים ששבתו בחצר מוציאין לחברתה, וכן לקרפף, וכן לחצר ולקרפף מן הגגין, הואיל וכולן רשות שאינה דירה היא, ואין צריך לערב מחצר לחצר אלא בשביל כלים ששבתו בבית שבחצר זו והוציאם לחצר אחרת (לקמן עד.). **לכלים ששבתו בתוכן.** שבשקדש היום היו בתוכו ולא בתוך הבית, דאילו שבתו בתוך הבית, לא מיבעיא היכי דלא עירבו בני בתי החצר, דאפילו מבית לחצר לא יוציאו כלי הבית, אלא אפילו עירבו ומטלטל מבית לחצר לא יוציאו כלי הבית מחצר זו לחברתה שלא עירבו עמה (שבת קל.).